

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

6 juillet 2005

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code civil afin d'autoriser
l'adoption par des couples homosexuels**

AMENDEMENTS

N° 19 DE M. VERHERSTRAETEN

Intitulé

**Remplacer l'intitulé de la proposition par l'intitulé
suivant:**

*«Proposition de loi complétant le Code civil par des
dispositions relatives à la coparentalité».*

JUSTIFICATION

La Cour d'arbitrage a rendu, le 8 octobre 2003, un arrêt (n° 134/2003) dans lequel elle indique que la législation actuelle est insuffisante en ce qui concerne l'hypothèse où un enfant n'a qu'un seul parent à l'égard duquel la filiation est établie mais a vécu de manière durable au sein du ménage formé par ce parent et par un tiers du même sexe, en tant que parent, qui assument tous deux la charge de l'entretien de l'enfant.

Documents précédents :

Doc 51 **0664/ (2003/2004)** :

001 : Proposition de loi de M. Swennen.
002 à 004 : Amendements.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

6 juli 2005

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek
teneinde adoptie door koppels van gelijk
geslacht toe te laten**

AMENDEMENTEN

Nr. 19 VAN DE HEER VERHERSTRAETEN

Opschrift

Het opschrift vervangen door wat volgt:

*«Wetsvoorstel tot aanvulling van het Burgerlijk Wet-
boek met bepalingen inzake het mee-ouderschap».*

VERANTWOORDING

Het Arbitragehof heeft op 8 oktober 2003 een arrest (nr 134/2003) gevelde waarin het stelde dat in het geval dat een kind slechts één enkele ouder heeft ten aanzien van wie de afstamming vaststaat, maar dat op duurzame wijze heeft geleefd binnen een gezin dat uit die ouder en een derde van hetzelfde geslacht als de ouder wordt gevormd die beiden instaan voor het onderhoud van het kind, de huidige wetgeving ontoereikend is.

Voorgaande documenten :

Doc 51 **0664/ (2003/2004)** :

001 : Wetsvoorstel van de heer Swennen.
002 tot 004 : Amendementen.

Cette affaire concernait une situation de parenté lesbienne de fait, née de l'accouchement d'une femme lesbienne inséminée artificiellement au moyen du sperme d'un donneur.

La Cour d'arbitrage a alors indiqué qu'il appartenait au législateur «de préciser sous quelle forme, à quelles conditions et selon quelle procédure l'autorité parentale pourrait, dans l'intérêt de l'enfant, être étendue à d'autres personnes qui n'ont pas un lien de filiation avec lui, les dispositions des articles 371 à 387bis du Code civil n'étant pas susceptibles d'être appliquées telles quelles, par analogie, à la situation décrite en B.1.».

L'instauration de la coparentalité permettrait parfaitement de répondre aux objections formulées par la Cour d'arbitrage. L'instauration de la parentalité sociale est, elle aussi, de la plus haute importance à cet égard.

En effet, la Cour d'arbitrage n'a jamais affirmé que l'extension de l'autorité parentale à des personnes autres que celles qui ont un lien de filiation avec l'enfant devait s'effectuer au travers de l'ouverture de l'adoption aux couples homosexuels.

N° 20 DE M. VERHERSTRAETEN

Art. 2

Remplacer cet article par les dispositions suivantes:

«Art. 2. — Il est inséré, dans le Livre Ier du Code civil, un titre IXbis, libellé comme suit:

«Titre IXbis. De la coparentalité

Section Ire. De la coparentalité après autorisation judiciaire

Art. 387ter. — § 1er. Un parent et son conjoint ou cohabitant légal de même sexe, qui n'est pas le parent, peuvent exercer conjointement l'autorité parentale sur un enfant né pendant le mariage ou une cohabitation légale, à moins que l'enfant n'ait également un lien de filiation avec une tierce personne ou qu'il n'existe, entre le parent et son conjoint ou partenaire, un empêchement à mariage dont le Roi ne peut dispenser. Les dispositions du livre Ier, titre IX, s'appliquent par analogie.

Cela vaut également pour les cohabitants de fait de même sexe qui, au moment de la naissance, vivent ensemble de façon permanente et affective depuis au moins trois ans, ainsi qu'il apparaît des registres de la population, des étrangers ou d'attente.

Het voorliggende geval betrof een situatie van feitelijk lesbisch ouderschap, waarbij één van de vrouwen bevallen was na een kunstmatige inseminatie met donorsperma.

Het Arbitragehof stelde dat het aan de wetgever staat «om te preciseren in welke vorm, onder welke voorwaarden en volgens welke procedure het ouderlijk gezag, in het belang van het kind, zou kunnen worden uitgebreid tot andere personen die geen afstammingsband met het kind hebben, aangezien de bepalingen van de artikelen 371 tot 387bis van het Burgerlijk Wetboek niet als dusdanig, naar analogie, op de in B.1 beschreven situatie kunnen worden toegepast.»

Met de invoering van een mee-ouderschap kan perfect worden tegemoet gekomen aan de bezwaren van het Arbitragehof. Ook de invoering van een zorgouderschap is hiervoor van uitermate groot belang.

Het Arbitragehof heeft immers op geen enkel ogenblik gesteld dat de uitbreiding van het ouderlijk gezag tot andere personen dan diegenen die een afstammingsband hebben met het kind, via het instituut van adoptie door paren van gelijk geslacht dient te gebeuren.

Nr. 20 VAN DE HEER VERHERSTRAETEN

Art. 2

Dit artikel wijzigen als volgt:

«Art. 2. — In Boek I van het Burgerlijk Wetboek wordt een Titel IXbis ingevoegd, luidende als volgt:

«Titel IXbis. Mee-ouderschap

Afdeling I. Mee-ouderschap na rechterlijke machtiging

Art. 387ter. — § 1. Over een tijdens het huwelijk of een wettelijke samenwoning geboren kind kunnen een ouder en zijn echtgenoot of wettelijk samenwonende partner van hetzelfde geslacht die niet de ouder is, gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen, tenzij het kind tevens een afstammingsband heeft met een derde persoon of er een huwelijksbeletsel bestaat tussen de ouder en zijn echtgenoot of partner waarvoor de Koning geen ontheffing kan verlenen. De bepalingen van boek I., titel IX, zijn van overeenkomstige toepassing.

Dit geldt tevens voor feitelijk samenwonende partners van hetzelfde geslacht die op het tijdstip van de geboorte sedert ten minste drie jaar op een permanente en affectieve wijze samenwonen, blijkens de vermeldingen in het bevolkingsregister, het vreemdelingenregister of het wachtregister.

§ 2. La coparentalité est établie après autorisation du juge de paix du domicile, ou à défaut de domicile, de la résidence de l'enfant. Cette autorisation peut être demandée tant à l'égard d'un enfant né que d'un enfant conçu ou d'un enfant décédé.

§ 3. Le coparent doit des aliments à l'enfant et aux descendants de celui-ci s'ils sont dans le besoin. Les articles 203 à 203ter, 205 et 207 s'appliquent par analogie au coparent et à l'enfant ainsi qu'aux descendants de celui-ci.

§ 4. Il est responsable des dommages occasionnés par une faute de l'enfant. L'article 1348, alinéas 2 et 5, s'applique par analogie au coparent.

§ 5. L'enfant acquiert sur la succession du coparent les mêmes droits que ceux qu'auraient un enfant ou ses descendants, mais n'acquiert aucun droit sur la succession des parents du coparent. Inversement, le coparent acquiert sur la succession de l'enfant les mêmes droits qu'aurait un parent, mais les parents du coparent n'acquièrent aucun droit sur la succession de l'enfant.

Art. 387quater. — Le juge de paix peut mettre fin à la coparentalité à la demande du parent et du coparent ou à la demande d'un des deux ou encore à la demande du procureur du Roi pour autant que cette demande n'aille pas à l'encontre de l'intérêt de l'enfant. L'enfant qui a 12 ans accomplis ou qui dispose de la faculté de discernement requise, est convoqué pour être entendu.

Le juge de paix peut lever ou restreindre les droits et obligations du coparent à l'égard de l'enfant et qui découlent de la coparentalité, à la requête de la partie qui demande qu'il soit mis fin à la coparentalité. L'enfant qui a 12 ans accomplis ou qui dispose de la faculté de discernement requise, est convoqué pour être entendu.

Art. 387quinquies. — Le décès du parent ne met pas fin à la coparentalité à moins que le juge de paix n'estime que des raisons graves tenant à l'intérêt de l'enfant le requièrent.

§ 2. Het mee-ouderschap wordt gevestigd na een machtiging van de vrederechter van de woonplaats, of bij gebreke van woonplaats, van de verblijfplaats van het kind. Deze machtiging kan zowel gevraagd worden ten aanzien van een geboren kind als ten aanzien van een verwekt, dan wel een overleden kind.

§ 3. De mee-ouder is levensonderhoud verschuldigd aan het kind en aan diens afstammelingen indien zij behoeftig zijn. Artikel 203 tot 203ter, 205 en 207 zijn van overeenkomstige toepassing op de mee-ouder en het kind en zijn afstammelingen.

§ 4. Hij is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de onrechtmatige daad van het kind. Artikel 1384, tweede en vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing op de mee-ouder.

§ 5. Het kind krijgt op de nalatenschap van de mee-ouder dezelfde rechten als een kind of zijn afstammelingen daarop zouden hebben maar verkrijgt geen enkel recht op de nalatenschap van de bloedverwanten van de mee-ouder. Omgekeerd krijgt de mee-ouder op de nalatenschap van het kind dezelfde rechten als een ouder daarop zou hebben maar verkrijgen de bloedverwanten van de mee-ouder geen rechten op de nalatenschap van het kind.

Art. 387quater. — De vrederechter kan het mee-ouderschap beëindigen op verzoek van de ouder en de mee-ouder of op verzoek van één van hen, dan wel op verzoek van de procureur des Konings voor zover dit niet in strijd is met het belang van het kind. Het kind dat de volle leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt of over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt, wordt opgeroepen om te worden gehoord.

De vrederechter kan de rechten en verplichtingen van de mee-ouder ten aanzien van het kind en die voortvloeien uit mee-ouderschap opheffen dan wel verminderen, op vraag van de partij die om de beëindiging van het mee-ouderschap verzoekt. Het kind dat de volle leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt of over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt, wordt opgeroepen om te worden gehoord.

Art. 387quinquies — Het overlijden van de ouder brengt geen beëindiging teweeg van het mee-ouderschap, tenzij de vrederechter meent dat deze beëindiging vereist is wegens ernstige redenen met betrekking tot het belang van het kind.

Section II. De la coparentalité par décision de justice

Art. 387sexies. — Le juge de paix peut, dans l'intérêt de l'enfant, attribuer la coparentalité relative à un enfant né d'un mariage ou d'une relation précédente au nouveau conjoint ou cohabitant légal ou de fait de même sexe du parent, si les conditions suivantes sont remplies de manière cumulative:

– il existe un lien d'affection particulier entre l'enfant et le nouveau conjoint ou cohabitant légal ou de fait de même sexe du parent;

– il n'y a pas d'empêchement à mariage dont le Roi ne peut dispenser entre le parent et son nouveau conjoint ou cohabitant;

– le nouveau conjoint ou cohabitant s'est occupé de l'enfant avec le parent de l'enfant pendant une période ininterrompue de trois ans précédant l'introduction de la demande;

– le parent de l'enfant et le nouveau conjoint ou cohabitant habitent ensemble de façon permanente et affective depuis au moins trois ans au moment de l'introduction de la demande;

– l'autre parent de l'enfant est décédé ou dans l'incapacité permanente d'exercer l'autorité parentale;

– l'enfant qui a atteint l'âge de douze ans accomplis consent à la coparentalité.

L'enfant qui a atteint l'âge de douze ans ou qui dispose de la faculté de discernement requise est convoqué pour être entendu conformément à l'article 931, alinéas 3, 6 et 7, du Code judiciaire. Le juge de paix vérifie si les conditions prévues dans l'alinéa précédent sont remplies.

Art. 387septies. — § 1er. Le parent et le coparent exercent conjointement l'autorité parentale sur l'enfant, conformément aux dispositions du livre I, titre IX.

§ 2. Le coparent doit des aliments à l'enfant. Les articles 203 à 203ter, 205 et 207 sont applicables par analogie au coparent et à l'enfant et ses descendants.

§ 3. Le coparent est responsable du dommage causé par la faute de l'enfant. L'article 1384, deuxième et cinquième alinéas, sont applicables par analogie au coparent.

Afdeling II. Mee-ouderschap krachtens rechterlijke beslissing

Art. 387sexies. — Over een tijdens een vorig huwelijk of een vorige relatie geboren kind kan de vrederechter in het belang van het kind het mee-ouderschap toekennen aan de nieuwe gelijkslachtige echtgenoot of wettelijke of feitelijk samenwonende partner van de ouder zo de volgende voorwaarden cumulatief vervuld zijn:

– er bestaat een bijzondere affectieve band tussen het kind en de nieuwe gelijkslachtige echtgenoot of samenwonende partner van de ouder;

– er bestaat geen huwelijksbeletsel tussen de ouder en diens nieuwe echtgenoot of samenwonende partner waarvoor de Koning geen ontheffing kan verlenen;

– de nieuwe echtgenoot of samenwonende partner heeft samen met de ouder van het kind gedurende een onafgebroken periode van drie jaar voorafgaand aan het inleiden van het verzoek zorg gedragen voor het kind;

– de ouder van het kind en de nieuwe echtgenoot of samenwonende partner wonen sedert ten minste drie jaar op een permanente en affectieve wijze samen op het ogenblik van het indienen van het verzoek;

– de andere ouder van het kind is overleden of in de voortdurende onmogelijkheid om het ouderlijk gezag uit te oefenen;

– het kind dat de volle leeftijd van twaalf jaar bereikt heeft, stemt toe in het mee-ouderschap.

Het kind dat de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt of over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt, wordt opgeroepen om te worden gehoord overeenkomstig artikel 931, derde, zesde en zevende lid van het Gerechtelijk Wetboek. De vrederechter gaat na of de in het vorige lid vermelde voorwaarden vervuld zijn.

Art. 387septies. — § 1. De ouder en mee-ouder oefenen gezamenlijk het ouderlijk gezag uit over het kind, overeenkomstig de bepalingen van boek I., titel IX.

§ 2. De mee-ouder is levensonderhoud verschuldigd aan het kind. Artikel 203 tot 203ter, 205 en 207 zijn van overeenkomstige toepassing op de mee-ouder en het kind en zijn afstammelingen zijn van overeenkomstige toepassing.

§ 3. De mee-ouder is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de onrechtmatige daad van het kind. Artikel 1384, tweede en vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing op de mee-ouder.

§ 4. — *L'enfant acquiert sur la succession du coparent les mêmes droits que ceux qu'auraient un enfant ou ses descendants, mais n'acquiert aucun droit sur la succession des parents du coparent. Inversement, le coparent acquiert sur la succession de l'enfant les mêmes droits qu'aurait un parent, mais les parents du coparent n'acquièrent aucun droit sur la succession de l'enfant.*

Art. 387octies. — *Le juge de paix peut mettre fin à la coparentalité à la demande du parent et du coparent ou de l'un d'eux ou à la demande du procureur du Roi, pour autant que cette mesure ne soit pas contraire à l'intérêt de l'enfant.*

L'autorité parentale est, dans ce cas, exercée exclusivement par le parent à l'égard duquel la filiation de l'enfant est établie, sauf si le juge en décide autrement dans l'intérêt de l'enfant.

L'enfant qui a atteint l'âge de douze ans accomplis ou qui dispose de la faculté de discernement requise, est convoqué pour être entendu.

Le juge peut imposer au parent qui n'exerce plus l'autorité parentale le paiement d'une pension alimentaire en faveur de l'enfant, compte tenu, entre autres, de la durée de la coparentalité, de l'âge et de l'état de santé de l'enfant, ainsi que des besoins et nécessités de celui-ci.

Art. 387novies. — *Le décès du parent ne met pas fin à la coparentalité, sauf si le juge de paix considère que cette fin est nécessaire pour des motifs graves relatifs à l'intérêt de l'enfant.*

§ 4. *Het kind krijgt op de nalatenschap van de mee-ouder dezelfde rechten als een kind of zijn afstammelingen daarop zouden hebben maar verkrijgt geen enkel recht op de nalatenschap van de bloedverwanten van de mee-ouder. Omgekeerd krijgt de mee-ouder op de nalatenschap van het kind dezelfde rechten als een ouder daarop zou hebben maar verkrijgen de bloedverwanten van de mee-ouder geen rechten op de nalatenschap van het kind.*

Art. 387octies. — *De vrederechter kan het mee-ouderschap beëindigen op verzoek van de ouder en de mee-ouder of op verzoek van één van hen, dan wel op verzoek van de procureur des Konings voor zover dit niet in strijd is met het belang van het kind.*

Het ouderlijk gezag wordt in dat geval uitsluitend uitgeoefend door de ouder ten aanzien van wie de afstamming van het kind vaststaat, tenzij de rechter hierover anders beslist in het belang het kind.

Het kind dat de volle leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt of over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt, wordt opgeroepen om te worden gehoord.

De vrederechter kan aan de ouder die het ouderlijk gezag niet langer uitoefent een onderhoudsuitkering ten behoeve van het kind opleggen rekening houdende met onder meer de duur van het mee-ouderschap, de leeftijd en gezondheidstoestand van het kind, alsook de noden en behoeften van het kind.

Art. 387novies. — *Het overlijden van de ouder brengt geen beëindiging teweeg van het mee-ouderschap, tenzij de vrederechter meent dat deze beëindiging vereist is wegens ernstige redenen met betrekking tot het belang van het kind.*

JUSTIFICATION

Depuis le début des années 1980, force est de constater que dans notre pays des enfants naissent dans le cadre de relations lesbiennes, la mère naturelle se faisant inséminer avec du sperme d'un donneur, connu ou non.

Les enfants IAD dans un couple de lesbiennes n'ont, sous l'angle juridique, qu'un seul parent, à savoir la femme qui les a mis au monde. La «co-mère» n'a, dans l'état actuel du droit, aucun lien juridique avec l'enfant. En cas de décès de l'une des deux mères – tout particulièrement de la mère biologique – ou en cas de séparation, cette situation a de graves répercussions sur la sécurité matérielle et immatérielle dans laquelle l'enfant doit continuer à grandir.

En vue de consolider la situation éducative concrète de ces enfants, il est nécessaire de prévoir un régime aux termes duquel la «co-mère» mariée ou cohabitante, qui approuve l'insémination de sa partenaire, peut exercer conjointement, dès la naissance de l'enfant, l'autorité parentale lorsque l'enfant n'a pas déjà un lien de filiation avec un autre parent encore.

Il convient également d'élaborer pour les enfants nés d'une relation hétérosexuelle qui, à la suite du décès d'un de leurs parents, se retrouvent dans une relation homosexuelle, une procédure souple qui leur permette de bénéficier de chances en matière d'éducation, d'une sécurité et d'une protection juridique maximales.

La coparentalité est un système souple, qui permet d'assurer l'ancrage juridique des enfants au sein d'une famille dans laquelle ils grandissent déjà de fait.

Ce système place l'intérêt de l'enfant au centre des préoccupations. Il ne se fonde pas sur le droit des adultes d'avoir un enfant, mais sur le droit des enfants de bénéficier d'une sécurité, dans chaque type de famille.

Tant le parent que le coparent devront, en concertation, prendre leurs responsabilités vis-à-vis de l'enfant et prendre des décisions; tous deux doivent veiller à fournir un logement adéquat et à assurer l'entretien, l'éducation et la formation de l'enfant. L'enfant pourra hériter non seulement de son parent, mais aussi de son coparent. Et tant le parent que le coparent sont responsables des faits dommageables commis par l'enfant.

Pour les enfants qui naissent au moment où le parent et le coparent cohabitent déjà, une simple autorisation du juge de paix suffit. Cette autorisation peut déjà être demandée pendant la grossesse. Le juge de paix exerce un contrôle marginal.

Les enfants qui n'ont plus qu'un seul lien de filiation à la suite du décès de l'un de leurs parents, doivent pouvoir bénéficier de la protection de la coparentalité après décision judiciaire, dans le cadre de laquelle le juge accordera toujours la priorité à l'intérêt et à l'avis de l'enfant.

VERANTWOORDING

Sinds het begin van de jaren 1980 worden er in ons land kinderen geboren binnen lesbische relaties waarbij de natuurlijke moeder geïnsemineerd wordt met sperma van een al dan niet gekende donor.

KID-kinderen in een lesbisch gezin hebben juridisch slechts één ouder namelijk de vrouw die van het kind is bevallen. De meemoeder heeft in de huidige stand van het recht geen juridische band met het kind. Bij overlijden van één van de beide moeders – in het bijzonder de biologische moeder – of bij scheiding heeft dit ernstige gevolgen voor de materiële en immateriële zekerheid waarin het kind verder moet opgroeien.

Om de feitelijke opvoedingssituatie voor deze kinderen te bevestigen is een solide regeling nodig waarbij de gehuwde of samenwonende meemoeder, die instemt met de inseminatie van haar partner vanaf de geboorte van het kind mede het ouderlijk gezag kan uitoefenen wanneer het kind niet reeds een afstammingsband heeft met nog een andere ouder .

Ook voor kinderen die geboren zijn in een heterorelatie en vervolgens na het overlijden van één van hun ouders terecht komen in een nieuwe, gelijkslachtige relatie, dient er een soepele procedure te worden ingevoerd die het mogelijk maakt dat ze maximale juridische bescherming, zekerheid en opvoedingskansen krijgen.

Het mee-ouderschap is een soepel systeem dat kan zorgen voor een juridische inbedding van kinderen in een gezin waar ze de facto reeds opgroeien.

Het belang van het kind staat hierbij voorop. Er wordt hierbij niet uitgegaan van het recht van volwassenen op een kind, maar van het recht van kinderen op zekerheid, in elk type van gezin.

Zowel de ouder als de mee-ouder zullen in gemeenschappelijk overleg hun verantwoordelijkheid tegenover het kind moeten opnemen en beslissingen moeten treffen, ze moeten beiden instaan voor een gepaste huisvesting, onderhoud, opvoeding en opleiding van het kind. Het kind zal niet enkel van zijn ouder kunnen erven, maar ook van zijn mee-ouder. En zowel de ouder als de mee-ouder zijn aansprakelijk voor schadeverwekkende daden die het kind heeft gepleegd.

Voor kinderen die geboren worden op het ogenblik dat de ouder en mee-ouder reeds samenleven, volstaat een eenvoudige machtiging van de vrederechter. Deze machtiging kan reeds worden gevraagd tijdens de zwangerschap. De vrederechter oefent een marginale controle uit.

Kinderen ten aanzien van wie er slechts één afstammingsband meer vaststaat ten gevolge van het overlijden van één van hun ouders, dienen na een rechterlijke beslissing, waarbij de rechter steeds het belang en de mening van het kind prioritair stelt, te kunnen genieten van de bescherming van het mee-ouderschap.

Les règles relatives à l'attribution du nom restent inchangées. L'enfant portera donc le nom du parent à l'égard duquel un lien de filiation est établi.

Par définition, une séparation ou un divorce éventuels entre le parent et le coparent ne doit pas mettre fin à la coparentalité. Dans ce type de situation, le juge doit une fois encore accorder la priorité à l'enfant et à ses intérêts, à ses souhaits et à sa relation avec le coparent. L'obligation alimentaire du coparent peut rester d'application.

En principe, le décès du parent de l'enfant ne met pas non plus fin à la coparentalité. Ce n'est que lorsque l'intérêt de l'enfant s'y oppose, que le juge de paix mettra fin à la coparentalité et pourvoira donc à l'ouverture de la tutelle.

Un tel régime peut répondre aux besoins de nombreuses familles.

En revanche, l'ouverture de l'adoption aux couples de même sexe d'enfants avec qui aucun des partenaires n'a de lien de filiation est un phénomène marginal.

Cela risque en outre de compliquer l'adoption internationale d'enfants par des couples belges. Au cours des auditions, il s'est en effet avéré que plusieurs pays ont confirmé que, dans ce cas, ils ne souhaitaient plus collaborer avec notre pays.

Il appartient dès lors aux parents de s'adapter aux desiderata du pays d'origine, et non l'inverse.

Les enfants adoptés ont fréquemment des problèmes d'attachement et d'identité. Ceux-ci peuvent être aggravés lorsqu'ils grandissent dans une famille de même sexe.

Dans l'intérêt de l'enfant, il ne s'indique dès lors pas de les confronter à une situation dont les conséquences à long terme, pour l'enfant, ne sont pas encore suffisamment connues.

De regels met betrekking tot de naamgeving blijven ongewijzigd. Het kind zal derhalve de naam dragen van de ouder ten aanzien van wie er een afstammingsband gevestigd is.

Een eventuele (echt)scheiding van de ouder en mee-ouder dient niet per definitie te leiden tot een beëindiging van het mee-ouderschap. De rechter dient in dergelijke situatie weer prioritair oog te hebben voor het kind en diens belang, wensen en verstandhouding met de mee-ouder. De onderhoudsplicht van de mee-ouder kan blijven doorlopen.

Ook het overlijden van de ouder van het kind stelt in principe geen einde aan het mee-ouderschap. Enkel wanneer het belang van het kind zich hiertegen verzet, zal de Vrede-rechter het mee-ouderschap beëindigen en aldus de voogdij in werking laten treden.

Dergelijke regeling kan tegemoet komen aan de noden van talrijke gezinnen.

Het invoeren van een adoptiemogelijkheid voor paren van gelijk geslacht van kinderen met wie geen van beide partners een afstammingsband heeft, daarentegen betreft een randfenomeen.

Het riskeert daarenboven de terbeschikkingstelling van kinderen aan Belgische koppels te bemoeilijken. Uit de hoorzittingen is immers gebleken dat meerdere landen bevestigd hebben dat zij in dat geval niet meer willen samenwerken met ons land.

Het is dan ook aan de ouders om zich aan te passen aan de wensen van het herkomstland en niet omgekeerd.

Adoptiekinderen hebben dikwijls hechtings- en identiteitsproblemen. Deze kunnen versterkt worden indien zij opgroeien in een gelijkslachtig gezin.

Vanuit het belang van het kind, is het dan ook niet aangevoelen om hen in een situatie te brengen waarvan de gevolgen voor het kind nog onvoldoende gekend zijn op lange termijn.

N° 21 DE M. VERHERSTRAETEN

Art. 3 (nouveau)

Ajouter un article 3, libellé comme suit:

«Art. 3. — Il est inséré, dans la quatrième partie, livre IV, du Code judiciaire, un chapitre IXbis, libellé comme suit:

‘Chapitre IXbis. De la coparentalité

Section 1. De la coparentalité après autorisation judiciaire

Art. 1237bis — § 1er. Le parent et son conjoint ou cohabitant légal ou de fait du même sexe qui, conformément aux articles 387ter et suivants du Code civil, souhaite exercer la coparentalité à l’égard de l’enfant du parent dont la filiation est établie introduisent ensemble, conformément aux articles 1025 et suivants, une requête en ce sens auprès du juge de paix du domicile, ou, à défaut, de la résidence de l’enfant, en y joignant un extrait de l’acte de naissance de l’enfant.

La requête peut également être introduite pour un enfant conçu ou décédé. Dans ce cas, la production d’un acte de naissance n’est pas requise.

Le juge de paix convoque les parties requérantes par pli judiciaire et les entend en chambre du conseil. Il vérifie si les conditions visées à l’article 387sexies, alinéa 1er, du Code civil sont réunies.

§ 2. Après l’expiration du délai d’appel ou de pourvoi en cassation ou, le cas échéant, lorsque l’arrêt confirme la coparentalité, le greffier transmet sans tarder le dispositif de la décision judiciaire accordant la coparentalité à l’officier de l’état civil de la commune du domicile, ou, à défaut, de la résidence de l’enfant, qui le transcrit dans ses registres.

Art. 1237ter. — Lorsque, selon le cas, le parent ou le coparent introduisent, seuls ou conjointement, une requête en cessation de la coparentalité, les articles 1034bis et suivants ou 1025 et suivants sont respectivement d’application.

Après l’expiration du délai d’appel ou de pourvoi en cassation ou, le cas échéant, après le prononcé de l’ar-

Nr. 21 VAN DE HEER VERHERSTRAETEN

Art. 3 (nieuw)

Het voorstel aanvullen met een artikel 3, luidend als volgt:

«Art. 3. — In Deel IV, Boek IV van het Gerechtelijk Wetboek wordt een Hoofdstuk IXbis ingevoegd, luidend als volgt:

«Hoofdstuk IXbis. Mee-ouderschap

Afdeling I. Het mee-ouderschap na rechterlijke machtiging

Art. 1237bis. — § 1. De ouder en diens echtgenoot of wettelijke of feitelijk samenwonende partner van hetzelfde geslacht die overeenkomstig de artikelen 387ter en volgende van het Burgerlijk Wetboek het mee-ouderschap wil uitoefenen over het kind van de ouder ten aanzien van wie de afstamming vaststaat, dienen hier toe samen een verzoek in conform artikel 1025 en volgende voor de vrederechter van de woonplaats, of bij gebreke van woonplaats, van de verblijfplaats van het kind, gepaard gaande met een uittreksel uit de akte van geboorte van het kind.

Het verzoek kan ook worden ingediend ten gunste van een verwekt dan wel overleden kind. In dit geval is er geen uittreksel uit de akte van geboorte vereist.

De vrederechter roept de verzoekende partijen op bij gerechtsbrief en hoort hen in raadkamer. Hij gaat na of de in artikel 387sexies, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek vermelde voorwaarden vervuld zijn.

§ 2. Na het verstrijken van de termijn om beroep of cassatieberoep in te stellen of, in voorkomend geval, wanneer de uitspraak van het arrest het mee-ouderschap bevestigt, zendt de griffier onverwijld het beschikend gedeelte van de rechterlijke beslissing die het mee-ouderschap toekent naar de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats, of bij gebreke, van de verblijfplaats van het kind, die het aldaar overschrijft in zijn registers.

Art 1237ter. — Al naargelang het geval of de ouder of mee-ouder alleen dan wel gezamenlijk een verzoek indienen tot beëindiging van het mee-ouderschap, zijn de artikelen 1034bis en volgende respectievelijk 1025 en volgende van toepassing.

Na het verstrijken van de termijn om beroep of cassatieberoep in te stellen of, in voorkomend geval,

rêt qui met fin à la coparentalité, le greffier transmet sans tarder le dispositif de la décision judiciaire qui met fin à la coparentalité à l'officier de l'état civil de la commune du domicile ou, à défaut, du lieu de résidence de l'enfant, qui le transcrit dans ses registres.

Section II. De la coparentalité par décision judiciaire

Art. 1237quater. — § 1er. Le nouveau conjoint ou cohabitant qui souhaite, conformément aux articles 387sexies et suivants du Code civil, exercer la coparentalité sur l'enfant du parent, introduit à cet effet, avec le parent, conformément aux articles 1025 et suivants, une requête auprès du juge de paix du domicile, ou à défaut de domicile, de la résidence de l'enfant.

Pour que la requête soit recevable, y sont annexés un extrait de l'acte de naissance de l'enfant, un extrait de l'acte de décès du parent ou une copie certifiée conforme de la décision judiciaire confirmant l'impossibilité durable de ce parent d'exercer l'autorité parentale, ainsi qu'un extrait du registre de la population, du registre d'attente ou du registre des étrangers établissant que le parent de l'enfant et son nouveau conjoint ou cohabitant vivent ensemble de manière permanente depuis au moins trois ans.

§ 2. Le mineur est convoqué par le juge de paix pour être entendu s'il est âgé de douze ans ou s'il dispose de la faculté de discernement requise. Les dispositions de l'article 931, alinéas 3, 6 et 7, s'appliquent par analogie.

Le juge de paix vérifie si les conditions prévues à l'article 387sexies, alinéa 1er, du Code civil sont remplies et prend également en considération l'avis de l'enfant qui n'a pas atteint l'âge de douze ans, en tenant compte de son âge et de sa maturité.

Il convoque également les parties requérantes par pli judiciaire et les entend en chambre du conseil. Il peut en outre ordonner la comparution en chambre du conseil de toutes les personnes qu'il estime utile d'entendre. Il est dressé procès-verbal de leur audition.

wanneer het arrest de beëindiging van het mee-ouderschap uitspreekt, zendt de griffier onverwijld het beschikend gedeelte van de rechterlijke beslissing die het mee-ouderschap beëindigt naar de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats, of bij gebreke, van de verblijfplaats van het kind, die het aldaar overschrijft in zijn registers.

Afdeling II. Mee-ouderschap krachtens rechterlijke beslissing

Art. 1237quater. — § 1. De nieuwe echtgenoot of samenwonende partner die overeenkomstig de artikelen 387sexies en volgende van het Burgerlijk Wetboek het mee-ouderschap wil uitoefenen over het kind van de ouder, dient hiertoe samen met deze ouder een verzoek in conform artikel 1025 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek voor de vrederechter van de woonplaats, of bij gebreke van woonplaats, van de verblijfplaats van het kind.

Om ontvankelijk te zijn moeten bij het verzoekschrift de volgende stukken worden gevoegd: een uittreksel uit de akte van geboorte van het kind, een uittreksel uit de akte van overlijden van de ouder dan wel een voor eensluidend verklaard afschrift van de rechterlijke beslissing die de voortdurende onmogelijkheid tot uitoefening van het ouderlijk gezag door deze ouder bevestigt, alsook een uittreksel uit het bevolkingsregister, het wachregister of het vreemdelingenregister waaruit blijkt dat de ouder van het kind en diens nieuwe echtgenoot of samenwonende partner sedert ten minste drie jaar op een permanente wijze samenwonen.

§ 2. De vrederechter roept de minderjarige op om hem te horen, zulks indien hij de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt of over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt. Het bepaalde in artikel 931, derde, zesde en zevende lid is van overeenkomstige toepassing.

De vrederechter gaat na of de in artikel 387sexies, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek vermelde voorwaarden vervuld zijn en houdt tevens rekening met de mening van het kind dat de leeftijd van twaalf jaar niet bereikt heeft, zijn leeftijd en maturiteit in acht genomen.

Hij roept tevens de verzoekende partijen op bij gerechtsbrief en hoort hen in raadkamer. Hij kan bovendien de verschijning in raadkamer bevelen van de eenieder die hij nodig acht te horen. Hiervan wordt proces-verbaal opgemaakt.

§ 3. Le juge de paix prend toute mesure pour s'informer de la situation familiale, morale et matérielle du mineur ainsi que de ses conditions de vie.

Il peut, en particulier, demander au procureur du Roi de recueillir, par l'intermédiaire du service social compétent, tous les renseignements utiles concernant ces différents points.

§ 4. Après l'expiration du délai d'appel ou de pourvoi en cassation ou, le cas échéant, lorsque l'arrêt confirme la coparentalité, le greffier transmet sans délai le dispositif de la décision judiciaire accordant la coparentalité à l'officier de l'état civil de la commune du domicile, ou à défaut, de la résidence de l'enfant, qui le transcrit dans ses registres.

Art. 1237quinquies. — Les articles 1034bis et suivants ou les articles 1025 et suivants sont respectivement d'application selon que le parent et/ou le coparent introduisent seul ou conjointement une requête visant à mettre fin à la coparentalité.

Après l'expiration du délai d'appel ou de pourvoi en cassation, ou, le cas échéant, lorsque l'arrêt met fin à la coparentalité, le greffier transmet sans délai le dispositif de la décision judiciaire mettant fin à la coparentalité à l'officier de l'état civil de la commune du domicile, ou, à défaut, de la résidence de l'enfant, qui le transcrit dans ses registres. »

JUSTIFICATION

Le présent amendement règle les aspects procéduraux de la coparentalité.

§ 3. De vrederechter kan alle maatregelen nemen om zich te informeren over de familiale, morele en materiële toestand van de minderjarige, alsook over diens leefomstandigheden.

In het bijzonder kan hij de procureur des Konings verzoeken om, door de bemiddeling van de bevoegde sociale dienst, over al deze punten alle dienstige inlichtingen in te winnen.

§ 4. Na het verstrijken van de termijn om beroep of cassatieberoep in te stellen of, in voorkomend geval, wanneer de uitspraak van het arrest het mee-ouderschap bevestigt, zendt de griffier onverwijld het beschikend gedeelte van de rechterlijke beslissing die het mee-ouderschap toekent naar de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats, of bij gebreke, van de verblijfplaats van het kind, die het aldaar overschrijft in zijn registers.

Art. 1237quinquies. — Al naargelang het geval of de ouder of mee-ouder alleen dan wel gezamenlijk een verzoek indienen tot beëindiging van het mee-ouderschap, zijn de artikelen 1034bis en volgende respectievelijk 1025 en volgende van toepassing.

Na het verstrijken van de termijn om beroep of cassatieberoep in te stellen of, in voorkomend geval, wanneer het arrest de beëindiging van het mee-ouderschap uitspreekt, zendt de griffier onverwijld het beschikend gedeelte van de rechterlijke beslissing die het mee-ouderschap beëindigt naar de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats, of bij gebreke, van de verblijfplaats van het kind, die het aldaar overschrijft in zijn registers. »

VERANTWOORDING

Dit amendement regelt de procedurele aspecten van het mee-ouderschap.

Servais VERHERSTRAETEN (CD&V)

N° 22 DE M. WATHELET

Intitulé

Remplacer l'intitulé de la proposition par l'intitulé suivant:

«Proposition de loi introduisant la parentalité sociale dans le Code civil»

N° 23 DE M. WATHELET

Art. 2

Remplacer cet article comme suit:

«Art. 2. — Il est inséré dans le livre premier du Code civil un titre IXbis (nouveau), comprenant les articles 387ter à 387quinquies, rédigé comme suit:

«Titre IXbis: de la parentalité sociale

«Art. 387ter. — Le statut de la parentalité sociale peut être reconnu, par une décision judiciaire, à une personne qui forme un couple avec une autre personne et qui s'implique de manière effective dans l'exercice des responsabilités parentales à l'égard de l'enfant de son partenaire dont il n'est, par ailleurs, ni le père ni la mère.

Art. 387quater. — § 1. Lorsque l'autorité parentale à l'égard d'un enfant est exercée par un seul de ses parents, soit que la filiation de l'enfant ne soit établie qu'à l'égard de ce seul parent, soit que l'autre parent soit décédé ou absent, le tribunal de la jeunesse, peut, à la demande du parent et de son partenaire cohabitant, attribuer la parentalité sociale à ce dernier.

§ 2. L'attribution de la parentalité sociale peut être sollicitée par le parent de l'enfant et par son partenaire lorsque ceux-ci sont mariés, ont fait une déclaration de cohabitation légale ou vivent ensemble de façon permanente et affective depuis au moins trois ans au moment de l'introduction de la demande.

Dans tous les cas, le tribunal doit constater qu'il existe un lien d'affection particulier entre le partenaire du parent et l'enfant et que l'attribution de la parentalité sociale correspond au meilleur intérêt de l'enfant.

§ 3. Le titulaire de la parentalité sociale exerce conjointement avec le parent de l'enfant les droits et

Nr. 22 VAN DE HEER WATHELET

Opschrift

Het opschrift vervangen als volgt :

«Wetsvoorstel houdende invoeging van het zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek».

Nr. 23 VAN DE HEER WATHELET

Art. 2

Het voorgestelde artikel 2 vervangen als volgt:

«Art. 2. – In boek I van het Burgerlijk Wetboek wordt een titel IXbis (nieuw) ingevoegd, die de artikelen 387ter tot 387quinquies omvat, luidende:

«Titel IXbis: Zorgouderschap

«Art. 387ter. — De status van zorgouder kan bij gerechtelijke beslissing worden toegekend aan een persoon die een paar vormt met een ander persoon, en die daadwerkelijk betrokken is bij de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheden ten aanzien van het kind van zijn partner, van wie hij voor het overige niet de vader, noch de moeder is.

Art. 387quater. — § 1. Wanneer het ouderlijk gezag ten aanzien van een kind wordt uitgeoefend door slechts één van zijn ouders, omdat de afstamming van het kind slechts ten aanzien van die ene ouder gevestigd is, of omdat de andere ouder overleden dan wel afwezig is, kan de jeugdrechtbank, op verzoek van de ouder en van diens samenwonende partner, het zorgouderschap aan die partner toekennen.

§ 2. Om de toekenning van het zorgouderschap kan worden verzocht door de ouder van het kind en door zijn partner gehuwd zijn, een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd of op een permanente en affectieve wijze zijn gaan samenwonen sedert ten minste drie jaar vóór de indiening van het verzoek.

In alle gevallen moet de rechtbank tot het besluit komen dat er een bijzondere affectieve band bestaat tussen de partner van de ouder en het kind, en dat de toekenning van het zorgouderschap in het belang van het kind is.

§ 3. De houder van het zorgouderschap oefent, gezamenlijk met de ouder van het kind, de rechten en plich-

obligations inhérents à l'autorité parentale à l'égard de l'enfant.

Les dispositions du présent livre, titre IX, sont applicables.

§ 4. Le titulaire de la parentalité sociale est tenu des fournir des aliments à l'enfant et aux descendants de celui-ci dans le besoin. Si l'enfant est mineur, il est tenu à son égard de l'obligation d'entretien telle que définie à l'article 203.

§ 5. L'enfant ou ses descendants acquièrent sur la succession du parent social les mêmes droits que ceux qui sont conférés aux enfants et aux descendants par les dispositions du livre III, titre I. Ils n'acquièrent aucun droit sur la succession des parents du parent social.

Le parent social et ses descendants acquièrent sur la succession de l'enfant les mêmes droits que ceux conférés aux ascendants en vertu des dispositions du Livre III, titre I. Les parents du parent social n'acquièrent aucun droit sur la succession de l'enfant.

§ 6. En cas de décès du parent, le titulaire de la parentalité sociale continue à exercer lui-même les droits et obligations inhérents à l'autorité parentale à l'égard de l'enfant .

Art. 387quinquies. — § 1er. La demande visée à l'article est introduite conjointement par le parent de l'enfant et son partenaire devant le tribunal de la jeunesse du lieu du domicile de l'enfant, en vertu des articles 1034bis et suivants du Code judiciaire.

L'enfant qui a atteint l'âge de douze ans ou qui dispose du discernement requis est entendu conformément à l'article 931, alinéas 3 à 7, du Code judiciaire. En outre, si l'enfant a atteint l'âge de 15 ans accomplis, son consentement préalable est requis.

Le tribunal de la jeunesse convoque en chambre du conseil les requérants. Il vérifie en tout état de cause si le parent demandeur consent à voir la parentalité sociale attribuée à son partenaire.

Il demande également l'avis du ministère public.

Il peut ordonner la comparution en chambre du conseil de toute personne qu'il estime utile d'entendre. Ces

ten uit van het ouderlijk gezag ten aanzien van het kind.

De bepalingen van dit boek, titel IX, zijn van toepassing.

§ 4. De houder van het zorgouderschap is ertoe gehouden het kind, alsook diens behoeftige afstammelingen, levensonderhoud te verschaffen. Indien het kind minderjarig is, is hij ten aanzien van het kind krachtens artikel 203 verplicht te voorzien in diens levensonderhoud.

§ 5. Het kind of diens afstammelingen verwerven op de nalatenschap van de zorgouder dezelfde rechten als die welke krachtens de bepalingen van boek III, titel I, aan de kinderen en aan de afstammelingen zijn toegekend. Zij verwerven geen enkel recht op de nalatenschap van de ouders van de zorgouder.

De zorgouder en diens afstammelingen verwerven op de nalatenschap van het kind dezelfde rechten als die welke krachtens de bepalingen van boek III, titel I, aan de voorouders zijn toegekend. De ouders van de zorgouder verwerven geen enkel recht op de nalatenschap van het kind.

§ 6. Bij overlijden van de ouder zet de houder van het zorgouderschap zelf de uitoefening van de rechten en plichten van het ouderlijk gezag ten aanzien van het kind voort.

Art. 387quinquies. — § 1. Het bij artikel 387quater bedoelde verzoek wordt door de ouder van het kind en diens partner samen ingediend bij de jeugdrechtbank van de woonplaats van het kind, krachtens de artikelen 1034bis en volgende van het Gerechtelijk Wetboek.

Het kind dat de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt of over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt, wordt gehoord overeenkomstig artikel 931, derde tot zevende lid, van het Gerechtelijk Wetboek. Indien het kind bovendien de volle leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt, is zijn voorafgaande toestemming vereist.

De jeugdrechtbank roept de verzoekers op in raadkamer. Ze gaat in ieder geval na of de verzoekende ouder ermee instemt dat het zorgouderschap aan zijn partner wordt toegekend.

Zij wint tevens het advies in van het openbaar ministerie.

De jeugdrechtbank kan de verschijning in raadkamer gelasten van alle personen van wie zij het aangewe-

personnes peuvent déclarer, par simple acte, vouloir intervenir à la cause.

§ 2. La demande est dans tous les cas rejetée si le tribunal constate, par une décision motivée, que la parentalité sociale nuirait à l'intérêt de l'enfant ou au parent investi de l'autorité parentale à l'égard de l'enfant.

§ 3. Dans tous les cas, le tribunal de la jeunesse peut, à la demande du parent et du parent social, de l'un d'eux ou du procureur du Roi, ordonner, modifier ou supprimer, dans l'intérêt de l'enfant, toute disposition relative à la parentalité sociale.».».

JUSTIFICATION

Peut-on autoriser l'adoption d'un enfant par deux personnes de même sexe, pour utiliser les termes de l'intitulé initial de la proposition de loi à l'examen?

1. L'adoption consiste à conférer à l'enfant un statut de filiation à l'égard du partenaire de son parent.

La filiation est, à titre principal, le rapport de droit qui en désignant le père et/ou la mère d'un enfant, définit ou circonscrit l'identité de cet enfant. Elle lui indique ses racines et elle l'inscrit dans une généalogie. C'est parce que la filiation fournit ainsi à l'enfant la structure de base de son identité – c'est-à-dire ce qu'il «est» - qu'elle détermine par là même l'«état (civil)» de toute personne et qu'elle lui assure la transmission de son nom qui permet précisément de l'«identifier» dans la communauté des hommes.

Par ailleurs, en tant qu'elle rattache un enfant à ses «parents», la filiation produit aussi, mais à titre secondaire ou complémentaire, un certain nombre de conséquences juridiques dont les deux plus importantes, dans la vie quotidienne de l'enfant, seront, d'une part, l'autorité parentale et l'obligation d'entretien de l'enfant, et, d'autre part, les droits successoraux légaux et réservataires de l'enfant à l'égard de ses parents¹.

L'adoption, à la différence de la parentalité sociale, instaure donc un lien de filiation qui définit, en termes sociaux et juridiques, l'identité d'un enfant. Sur notre fiche d'état civil, chacun d'entre nous est identifié comme l'enfant d'un père et d'une mère. Chaque être humain est issu de la rencontre du sexe masculin et du sexe féminin.

¹ J.L. Renchon, Adoption par les couples de même sexe et parenté sociale, Sous-Commission Droit de la Famille de la Chambre des Représentants, audition 21.04.05

zen acht dat ze worden gehoord. Die personen kunnen bij eenvoudige akte verklaren dat zij in het geding willen tussenkomen.

§ 2. Het verzoek wordt in ieder geval afgewezen indien de rechtbank bij een met redenen omklede beslissing vaststelt dat het zorgouderschap afbreuk zou doen aan het belang van het kind of van de ouder die is bekleed met het ouderlijk gezag ten aanzien van het kind.

§ 3. In ieder geval kan de jeugdrechtbank, op verzoek van de ouder en van de zorgouder, van één van beiden of van de procureur des Konings, in het belang van het kind, elke bepaling inzake het zorgouderschap bevelen, wijzigen of opheffen.».».

VERANTWOORDING

Mag men toestaan dat «koppels van gelijk geslacht» een kind adopteren, om de woorden van het oorspronkelijke opschrift van het onderhavige wetsvoorstel te gebruiken?

1. Deze vorm van adoptie bestaat erin aan het kind een statuut van afstamming te verlenen ten aanzien van de partner van zijn ouder.

De afstamming is vooral de rechtsbetrekking die, door de vader en/of de moeder van een kind aan te wijzen, de identiteit van dat kind bepaalt of omschrijft. Ze geeft het kind aan wat zijn wortels zijn en neemt het op in een stamboom. De afstamming verleent aldus aan het kind de basisstructuur van zijn identiteit – dat wil zeggen wie het «is» – en daarom bepaalt ze op die manier de «burgerlijke staat» van iedere persoon en waarborgt ze de overdracht van zijn naam, die precies de mogelijkheid biedt hem of haar te «identifieren» in de mensengemeenschap.

Aangezien de afstamming het kind aan zijn «ouders» bindt, heeft ze ook een aantal juridische gevolgen, hoewel die van bijkomende dan wel aanvullende orde zijn. Een eerste ingrijpend gevolg voor het dagelijkse leven van het kind ligt in het feit dat de ouders het ouderlijk gezag uitoefenen over het kind en dat zij verplicht zijn in diens onderhoud te voorzien. Het tweede belangrijke gevolg is dat het kind na het overlijden van de ouders wettelijk aanspraak kan maken op zijn erfdeel en op zijn voorbehouden erfdeel.

In tegenstelling tot het zorgouderschap stelt de adoptie dus een afstammingsband in die, op sociaal en juridisch vlak, de identiteit van een kind bepaalt. Op onze fiche van de burgerlijke staat wordt ieder van ons geïdentificeerd als het kind van een vader en een moeder. Ieder mens komt voort uit de ontmoeting van het mannelijk en het vrouwelijk geslacht.

¹ J.L. Renchon, Adoptie door koppels van hetzelfde geslacht en zorgouderschap, Subcommissie Familierecht van de Kamer van volksvertegenwoordigers, hoorzitting van 21 april 2005.

Vouloir faire adopter un enfant par deux personnes de même sexe c'est instituer pour cet enfant une filiation et dès lors une identité qui aurait gommé toute référence fondatrice à la différence des sexes, comme à la double racine – féminine ou maternelle et masculine ou paternelle – constitutive de chaque être humain.

Or, c'est la responsabilité d'une société et donc des autorités politiques, du législateur, de ne pas créer de confusion et de continuer à nommer pour tous les êtres humains les composantes fondamentales de l'humanité, et notamment la place de la différence des sexes dans la définition de l'identité et dans la structuration de la filiation du sujet humain²

En revendiquant qu'un enfant élevé par un couple homosexuel devienne l'enfant de ce couple, on confond la parentalité et la filiation.

La question n'est donc pas de savoir si les enfants éduqués au sein d'un couple homosexuel sont aussi heureux que ceux élevés par un père et une mère³: ils peuvent être aussi heureux, même si on occulte souvent les propos de nombreux psychiatres et psychologues qui restent très prudents à propos des difficultés qui pourraient se poser pour la structuration psychique de ces enfants et des enfants de ces enfants. Ce n'est pas l'argument principal.

La question c'est de savoir pourquoi décider subitement de changer leur identité et de leur conférer une identité radicalement différente de tous les autres enfants. Comme le notent à juste titre certains psychologues et psychiatres, si le sexué (pas le sexuel, qui est une façon de vivre sa sexualité) disparaît de ce qui est nécessaire pour l'établissement d'une filiation, sachant que le sexué a déjà disparu dans le mariage, il n'y a plus de nécessité d'opérer la différence homme-femme en droit dans la société. Cette logique supprime de facto la nécessité d'instituer la différence des sexes dans l'état civil⁴.

Les règles de la filiation – qui définissent notre identité – doivent rester des règles qui ne dépendent pas de l'orientation sexuelle de nos auteurs.

De manière subsidiaire, il convient aussi de souligner que l'impact de la parenté homosexuelle sur la construction identitaire de l'enfant reste obscur. Et le caractère scientifique des études ou enquêtes faites outre-Atlantique par des équipes de psychologues américains ou canadiens, ou encore en France et aux Pays-Bas, par les communautés homosexuel-

² J. L. Renchon, parenté sociale et adoption homosexuelle. Quel choix politique ? JT, 2005, p. 132

³ « Affirmer que c'est la même chose d'avoir des parents de même sexe que des parents de sexe différent, c'est nier la trace des origines dans l'exercice de la parentalité (...). C'est évacuer la radicalité fondatrice de la « différence » enracinée dans le réel et symbolique du caractère unique du sujet » (A. de Braconnier-d'Alcantara, Parentalité sociale et adoption homosexuelle, Colloque 22 octobre 2004, Maison des Parlementaires, p. 13)

⁴ Ph. Kinoo, Homoparentalité et intérêt de l'enfant, exposé Cliniques Universitaires St Luc, 7.12.04

Een kind laten adopteren door twee personen van hetzelfde geslacht komt erop neer voor dat kind een afstamming in te stellen en dus ook een identiteit die iedere grondleggende referentie naar het verschil tussen de geslachten zou verdoozelen, alsmede naar de tweevoudige oorsprong – vrouwelijk of moederlijk en mannelijk of vaderlijk – van ieder mens.

De maatschappij en dus de overheid, de wetgever, hebben dus de verantwoordelijkheid geen verwarring te doen ontstaan en voor alle mensen de fundamentele componenten van de mensheid te blijven aangeven, en meer bepaald de plaats van het verschil tussen de geslachten in de bepaling van de identiteit en in de structurering van de afstamming van de mens.

Door te eisen dat een kind dat door een homokoppel wordt opgevoed het kind van dat koppel wordt, verwacht men ouderschap en afstamming.

De vraag is dus niet of de kinderen die door een homokoppel worden opgevoed even gelukkig zijn als de kinderen die door een vader en een moeder worden opgevoed : ze kunnen even gelukkig zijn, ook al verzwijgt men vaak dat tal van psychiaters en psychologen zeer voorzichtig blijven inzake de moeilijkheden die zouden kunnen rijzen voor de psychologische structurering van die kinderen, en van de kinderen van die kinderen. Dat is niet het hoofdargument.

Vraag is waarom plots zou worden beslist hun identiteit te wijzigen en hun een totaal andere identiteit te geven dan die van alle andere kinderen. Sommige psychologen en psychiaters wijzen er terecht op dat als het geslachtelijke (niet het seksuele, dat een wijze van seksualiteitsbeleving is) verdwijnt uit wat nodig is voor de totstandkoming van een afstamming, wetende dat het geslachtelijke reeds verdwenen is in het huwelijk, het niet meer nodig is om in de samenleving in rechte het onderscheid te maken tussen man en vrouw. Die logica schaft *de facto* de noodzaak af in de burgerlijke stand het genderonderscheid te maken.

De afstammingsregels – die onze identiteit bepalen – moeten regels blijven die niet afhangen van de seksuele geaardheid van onze ouders.

In bijkomende orde zij er ook op geattendeerd dat de weerslag van het homo-ouderschap op de totstandkoming van de identiteit van het kind onduidelijk blijft. De wetenschappelijkheid van de studies en enquêtes die werden uitgevoerd door Amerikaanse of Canadese teams van psychologen, of in Frankrijk en Nederland door de homogemeenschappen zelf,

² J. L. Renchon, « Parenté sociale et adoption homosexuelle. Quel choix politique ? » JT, 2005, blz. 132.

³ « Affirmer que c'est la même chose d'avoir des parents de même sexe que des parents de sexe différent, c'est nier la trace des origines dans l'exercice de la parentalité (...). C'est évacuer la radicalité fondatrice de la « différence » enracinée dans le réel et symbolique du caractère unique du sujet » (A. de Braconnier-d'Alcantara, Parentalité sociale et adoption homosexuelle, Colloquium van 22 oktober 2004, Huis van de Parlementairen, blz. 13).

⁴ Ph. Kinoo, « Homoparentalité et intérêt de l'enfant », uiteenzetting in de « Cliniques Universitaires St Luc », 7 december 2004.

les elles-mêmes – dont on juge généralement les conclusions globalement satisfaisantes - peut être remis en question sur plusieurs points.

1. La plupart des études étudient le développement des enfants nés d'un couple hétérosexuel et élevés dans un couple homosexuel, ce qui fausse les données vu la différence de repères identitaires sexuels;

2. Par ailleurs, le nombre d'enfants sur lesquels ont porté les études est extrêmement peu élevé. En outre, la majorité des études concerne de très jeunes enfants, le plus souvent prépubères. Or il faudrait aller jusqu'à l'âge adulte, prendre en compte l'intergénérationnel, compte tenu notamment de la fragilité des couples dont il est établi qu'elle est beaucoup plus grande entre sujets homosexuels⁵;

3. Les études portant notamment sur les possibilités de différenciation sexuelle ou d'adoption d'un comportement sexué normal chez l'enfant ont été réalisées exclusivement sur des enfants de mères *lesbiennes* en comparaison avec des enfants de mères hétérosexuelles, *aucune donnée n'étant disponible sur ces questions pour les enfants de parents gays*. Cette lacune est présente aussi pour l'évaluation des relations sociales développées par les enfants;⁶

4. Par ailleurs, la quasi totalité des études compare le comportement des enfants élevés par une mère lesbienne à celui d'enfants élevés par une mère hétérosexuelle *seule ou ayant divorcé* (la raison donnée étant que les mères lesbiennes se trouvent généralement dans cette situation). La comparaison est d'office tronquée si elle ne se fait pas avec un enfant élevé par deux parents hétérosexuels;

5. Dans une étude française⁷, ce sont seulement les parents qui sont interrogés, et ils sont tous membres d'une association de parents homosexuels;

6. Les études ont été réalisées dans un contexte militant⁸;

7. Les études se présentent comme systématiquement empiriques (sous forme de questionnaires dont les termes sont sujets à caution);

en waarvan de conclusies in het algemeen als bevredigend worden beschouwd, kan op verschillende punten in vraag worden gesteld :

1. De meeste studies onderzoeken de ontwikkeling van kinderen van heteroseksuele ouders die worden opgevoed door een homoseksueel koppel, wat de gegevens vervalst gelet op het verschil tussen de gendergerelateerde ijkpunten inzake identiteit;

2. Voorts betreffen de studies een zeer klein aantal kinderen. Bovendien hebben de meeste studies betrekking op zeer jonge kinderen, vaak vóór ze de puberteit hebben bereikt. Men zou ze echter moeten bestuderen tot ze volwassen zijn, intergenerationele aspecten in aanmerking nemen, rekening houdend met onder meer de broosheid van de koppels, waarvan vaststaat dat ze veel groter is bij homoseksuelen;

3. De studies die onder meer op de mogelijkheden van seksuele differentiatie of op het aannemen van een normaal seksueel gedrag bij het kind betrekking hebben, werden uitsluitend op kinderen van *lesbische* moeders uitgevoerd in vergelijking met kinderen van heteroseksuele moeders, *en men beschikt over geen enkel gegeven over die aspecten voor kinderen van homoseksuele vaders*. Die leemte bestaat ook inzake de evaluatie van de sociale betrekkingen welke die kinderen ontwikkelen;

4. Voorts vergelijken nagenoeg alle studies het gedrag van kinderen die worden opgevoed door een lesbische moeder met dat van kinderen die worden opgevoed door een *alleenstaande of gescheiden* heteroseksuele moeder (als reden daartoe wordt opgegeven dat lesbische moeders zich doorgaans in die situatie bevinden). De vergelijking is uiteraard onvolledig als ze niet slaat op een kind dat door twee heteroseksuele ouders wordt opgevoed;

5. In een Franse studie worden alleen de ouders onderzocht en zijn ze allen lid van een vereniging van homoseksuele ouders;

6. De studies werden uitgevoerd in een militante context;

7. De studies dragen zich aan als systematisch empirisch (in de vorm van vragenlijsten waarvan de bewoordingen twijfelachtig zijn);

⁵ X. LACROIX, Homoparentalité. Les dérives d'une argumentation. Etudes, septembre 2003, p. 202

⁶ Pour ces trois premiers éléments de critique, voy. N. DENIES, Discriminations, mariage, accès à la parentalité pour les couples de même sexe. Etat des lieux et perspectives, Revue politique, 2003/1, p. 77-80

⁷ Stéphane NADAUD, Homoparentalité. Une chance pour la famille ?, Fayard 2002

⁸ X. LACROIX, Homoparentalité. Les dérives d'une argumentation. Etudes, septembre 2003

⁵ X. LACROIX, «Homoparentalité. Les dérives d'une argumentation». Etudes, september 2003, blz. 202.

⁶ Voor deze eerste drie elementen van kritiek, zie N. DENIES, «Discriminations, mariage, accès à la parentalité pour les couples de même sexe. Etat des lieux et perspectives», Revue politique, 2003/1, blz.. 77-80.

⁷ Stéphane NADAUD, «Homoparentalité. Une chance pour la famille?», Fayard 2002.

⁸ X. LACROIX, «Homoparentalité. Les dérives d'une argumentation», Etudes, september 2003.

8. Une étude très exhaustive⁹ a examiné en détail toutes les études existantes sur la parenté homosexuelle¹⁰. Les conclusions sont parfois radicalement différentes;

9. Considérer que l'orientation sexuelle des parents ou des futurs parents est un critère irrelevant dans le cas de l'adoption n'est pas correct, car il n'existe aucune étude comparative sur les effets de l'adoption homosexuelle.

En conclusion, si elles peuvent être prises à titre indicatif, ces études ne peuvent pas être considérées à priori comme des arguments décisifs pour établir a priori un conflit ou une concordance entre l'intérêt de l'enfant et celui des éventuels parents de même sexe;

Mais la question – cela doit être répété - n'est pas de juger de la capacité éducative, la question n'est finalement pas celle de l'objectivité scientifique (si difficile à établir), la question est d'un autre ordre, d'un ordre anthropologique: la différence des sexes est-elle un élément fondateur de l'humain?

8. Een zeer volledige studie heeft alle bestaande studies over het homo-ouderschap in detail onderzocht. De conclusies zijn soms heel verschillend;

9. Het gaat niet op zomaar te stellen dat de seksuele geaardheid van de ouders of van de toekomstige ouders een irrelevant criterium is in geval van adoptie, want er bestaat geen enkele vergelijkende studie over de gevolgen van adoptie door homoparen c.q. heteroparen.

Slotom: aan die studies kan weliswaar een *indicatieve waarde* worden toegekend, maar ze mogen niet *a priori* worden aangegrepen als *doorslaggevende argumenten* om te wijzen op een conflict of een overeenstemming tussen de belangen van het kind en die van de eventuele ouders van hetzelfde geslacht.

De vraag die we ons moeten stellen en blijven stellen behelst echter niet de opvoedkundige bekwaamheid van de ouders, noch de wetenschappelijke objectiviteit (die *sowieso* al niet makkelijk vast te stellen is). De kernvraag in dit debat is daarentegen van een andere, inzonderheid antropologische orde: is het genderverschil een fundamentele hoeksteen van het mensdom?

⁹ P.MORGAN, *Children as trophies ?*, Christian Institute, 2002

¹⁰ Voir les études citées par P. MORGAN (JAVOID G.A., *The children of homosexual and heterosexual single mothers*, *Child psychiatry and human development*, 1993, p. 2; PENNINGTON S.A. *Children of lesbian mothers*; RAFKIN L. *Different mothers : sons and daughters of lesbians talk about their lives*, Cleis Press, Pittsburgh, 1990. Ses conclusions sont les suivantes : les affirmations selon lesquelles les enfants qui ont des parents gay ou lesbiens ne sont pas différents des enfants issus de familles hétérosexuelles, que ce soit d'un point de vue psychologique, social ou sexuel, et selon lesquelles aucune étude ne montre que les enfants de parents gays ou lesbiens sont défavorisés de manière importante par rapport aux enfants de parents hétérosexuels, ne sont pas étayées par les faits. En particulier, certaines études montrent que les enfants de couples homosexuels sont plus susceptibles d'adopter un comportement homosexuel eux-mêmes. Les problèmes avec l'environnement social sont aussi pointés du doigt: les enfants craignent que l'on découvre l'homosexualité de leur mère, évite les activités de groupe, ont tendance à se replier sur eux-mêmes, sont parfois ridiculisés par les autres enfants.

⁹ P.MORGAN, «*Children as trophies?*», Christian Institute, 2002.

¹⁰ Zie de in P. MORGAN geciteerde studies: JAVOID G.A., «*The children of homosexual and heterosexual single mothers*, *Child psychiatry and human development*», 1993, blz. 2; PENNINGTON S.A., «*Children of lesbian mothers*»; RAFKIN L., «*Different mothers: sons and daughters of lesbians talk about their lives*», Cleis Press, Pittsburgh, 1990. Zijn conclusies zijn de volgende: de beweringen dat kinderen van wie de ouders gay of lesbisch zijn, niet verschillen van kinderen uit heteroseksuele gezinnen, ongeacht of dat uit een psychologisch, sociaal of seksueel oogpunt is, en dat geen enkele studie aantoonde dat die kinderen in aanzienlijke mate benadeeld zijn ten opzichte van de kinderen van heteroseksuele ouders, zijn niet door feiten onderbouwd. Sommige studies tonen meer bepaald aan dat de kinderen van homoseksuele koppels veel meer geneigd zijn zelf homoseksueel gedrag aan te nemen. Op de problemen met de sociale omgeving wordt ook gewezen: de kinderen vrezen dat de homoseksualiteit van hun moeder wordt ontdekt, vermijden groepsactiviteiten, hebben de neiging zich op zichzelf terug te plooiën en worden soms door de andere kinderen belachelijk gemaakt.

Nous affirmons, avec la plupart des auteurs ou experts¹¹, que oui: il est important que l'enfant *se sache* issu d'un homme et d'une femme. Il est même souhaitable qu'il connaisse ces derniers, et même qu'il soit en relation avec eux.

La question de l'ouverture de l'adoption aux couples homosexuels est intimement liée au débat sur l'accès aux procréations médicalement assistées et à l'anonymat du don de sperme.

Rappelons ici l'interprétation donnée par la Cour européenne des droits de l'homme dans l'arrêt Marckx de l'article 8 de la Convention européenne, selon laquelle l'enfant a un droit fondamental à une double filiation paternelle et maternelle et à «une vie familiale normale», ainsi que l'article 7 de la Convention des droits de l'Enfant qui dispose que l'enfant à le droit, dans la mesure du possible, de connaître ses parents et d'être élevé par eux.

2. L'arrêt Fretté c/ France rendu par la Cour européenne des droits de l'homme le 26 février 2002 rappelle que l'adoption vise à «donner une famille à un enfant et non un enfant à une famille» et qu'une «importance particulière doit être attachée à l'intérêt supérieur de l'enfant qui, selon sa nature et sa gravité, peut l'emporter sur celui des parents». Après avoir constaté que la communauté scientifique est divisée sur les conséquences éventuelles de l'accueil d'un enfant par un ou des parents homosexuels, compte tenu notamment du nombre restreint d'études scientifiques réalisées sur la question à ce jour, la Cour souligne également les profondes divergences des opinions publiques nationales et internationales et constate également l'insuffisance du nombre d'enfants adoptables par rapport aux demandes.

¹¹ X. LACROIX, Homoparentalité. Les dérivés d'une argumentation, oc, p. 207 ; voir aussi : Catherine LABRUSSE-RIOU, La filiation en mal d'institution, Esprit, Décembre 1996, p. 107. Autres auteurs ; Pierre LEGENDRE, Le crime du caporal Lortie, Champs-Flammarion, 1989; Tony ANATRELLA, Le conflit des modèles sexuels contemporains, Revue d'éthique et de théologie morale, n° 215, 2000 ; Philippe JULLIEN, Le Manteau de Noé, DDB, 1991 « *Le père réel, pour l'enfant, est l'homme d'une femme. Il ne s'agit pas d'abord du rapport vertical d'un homme avec un enfant. L'enfant a un père réel dans la mesure où cet homme est celui qui a fait d'une femme, celle-ci que j'appelle maman, la cause de son désir et l'objet de sa jouissance. La seule garantie réelle de la fonction paternelle, c'est un homme tourné vers une femme* » (p. 43) ; Christian FLAVIGNY, L'enfant n'est pas un bien social, Le Monde, 16-17 juillet 2000 ; voir articles en Belgique (essentiellement des pédopsychiatres) du Dr Philippe KINOO, « On abolit la différence des sexes », Le Vif/L'express, 10.6.05 ; Dr Ann d'Alcantara, Les homos et les hétéros ne peuvent être pareillement parents », Le Vif/L'Express, 10.6.05 ; Jean-Paul MATOT, Directeur du service de santé mentale à l'ULB, pédopsychiatre (colloque 22.10.04); Dr. Jean-Yves HAYEZ, audition du 27 juin 2005, Commission de la Justice de la Chambre des Représentants

Net als de meeste auteurs en deskundigen vinden wij van wel: het is van belang dat het kind *weet* dat het geboren is uit een man en een vrouw. Het is zelfs wenselijk dat het die man en die vrouw kent en bovendien met hen een band heeft.

Het vraagstuk van de openstelling van adoptie voor homoparen is nauw verbonden met het debat over de toegang tot medisch begeleide voortplanting en de anonimiteit van de spermadonoren.

Terzake zij verwezen naar de interpretatie die het Europees Hof voor de rechten van de mens in zijn arrest-Marckx heeft gegeven aan artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, op grond waarvan ieder kind fundamenteel recht heeft op een dubbele afstamming (van een vader en een moeder) en op een normaal gezinsleven, alsook aan artikel 7 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van het kind, op grond waarvan elk kind het recht heeft in de mate van het mogelijk zijn ouders te kennen en door zijn ouders te worden opgevoed.

2. In zijn arrest Fretté vs. Frankrijk van 26 februari 2002 brengt het Europees Hof voor de rechten van de mens het doel van adoptie in herinnering: een kind een gezin geven en dus niet een gezin een kind geven. Voorts stelt het Hof dat bijzonder veel belang moet worden gehecht aan het hoger belang van het kind dat, naar gelang van de aard en de ernst ervan, voorrang kan krijgen op het belang van de ouders. Het Hof stelt eveneens vast dat de wetenschappers verdeeld zijn over de eventuele gevolgen van de opvang van een kind door een of twee homo-ouders, met name doordat daar tot dusver nog maar weinig wetenschappelijke studies naar werden uitgevoerd. Bovendien wijst het Hof op de grondige meningsverschillen hieromtrent in de nationale en internationale publieke opinies, alsook op het te geringe aantal adoptiekinderen in verhouding tot de vraag.

¹¹ X. LACROIX, «Homoparentalité. Les dérivés d'une argumentation», o.c., blz. 207; zie ook: Catherine LABRUSSE-RIOU, «La filiation en mal d'institution», Esprit, december 1996, blz. 107. Andere auteurs; Pierre LEGENDRE, «Le crime du caporal Lortie», Champs-Flammarion, 1989; Tony ANATRELLA, «Le conflit des modèles sexuels contemporains», Revue d'éthique et de théologie morale, nr. 215, 2000; Philippe JULLIEN, «Le Manteau de Noé», DDB, 1991: «*Le père réel, pour l'enfant, est l'homme d'une femme. Il ne s'agit pas d'abord du rapport vertical d'un homme avec un enfant. L'enfant a un père réel dans la mesure où cet homme est celui qui a fait d'une femme, celle-ci que j'appelle maman, la cause de son désir et l'objet de sa jouissance. La seule garantie réelle de la fonction paternelle, c'est un homme tourné vers une femme*» (blz. 43); Christian FLAVIGNY, «L'enfant n'est pas un bien social», Le Monde, 16-17 juli 2000; zie de Belgische artikelen (vooral van kinderpsychiaters) van Dr. Philippe KINOO, «On abolit la différence des sexes», Le Vif/L'express, 10 juni 2005; Dr. Ann d'Alcantara, «Les homos et les hétéros ne peuvent être pareillement parents», Le Vif/L'Express, 10 juni 2005; Jean-Paul MATOT, Directeur van de dienst «Santé mentale» aan de ULB, kinderpsychiater (colloquium 22 oktober 2004); Dr. Jean-Yves HAYEZ, hoorzitting van 27 juni 2005, Commissie voor de Justitie van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Dans ces conditions, la Cour estime que les autorités nationales (la France, en l'espèce) ont pu légitimement et raisonnablement considérer que le droit de pouvoir adopter dont M. Fretté se prévalait trouvait sa limite dans l'intérêt des enfants susceptibles d'être adoptés, nonobstant les aspirations légitimes du requérant et sans que soient remis en cause ses choix personnels. Pour la Cour, si l'on tient compte de la grande marge d'appréciation laissée en cette matière aux États et de la nécessité de protéger les intérêts supérieurs de l'enfant pour atteindre l'équilibre voulu, le refus d'agrément qui a été opposé à M. Fretté n'a pas transgressé le principe de proportionnalité.

En bref, la justification avancée par la France pour refuser à M. Fretté l'adoption paraît objective et raisonnable et la différence de traitement litigieuse n'est pas discriminatoire au sens de l'article 14 de la Convention européenne des droits de l'homme.

Notre Cour de cassation, dans un arrêt du 10 avril 2003, a précisé également qu'«en tant qu'il reconnaît à toute personne le droit au respect de sa vie privée et familiale, l'article 8 de la Convention européenne des droits de l'homme n'oblige pas les États à accorder à une personne le statut d'adoptant ou d'adopté». En d'autres termes, «l'article 8 de la CEDH ne garantit pas le droit d'adopter». L'adoption n'est donc pas un «droit de l'homme» au sens de la Convention, ni dans le chef de l'adoptant, ni dans le chef de l'adopté.

3. La question de l'adoption internationale par des couples de même sexe a été discutée lors des travaux ayant abouti à l'élaboration de la Convention sur la protection des enfants et la coopération en matière d'adoption internationale, faite à la Haye le 29 mai 1993 (transposée dans notre loi belge du 24 avril 2003 (non encore en vigueur)) : il a été souligné lors des travaux que dans la procédure d'adoption internationale, l'État d'origine et l'État d'accueil doivent collaborer dès le début. Ils pourront donc mettre un terme à la procédure à tout moment, par exemple en raison de la situation personnelle (par exemple, l'homosexualité) des futurs parents adoptifs. De plus, au cas où ils donneraient leur consentement à ce type particulier d'adoption, les autres États contractants auraient le droit de refuser de la reconnaître pour des raisons d'ordre public et au nom de l'intérêt supérieur de l'enfant, ainsi que le prévoit l'article 24 de la Convention. Nous serions donc face à ce qui est qualifié en droit international privé, d'adoption «boîteuse».

Par ailleurs, la Convention de La Haye sur la protection des enfants et la coopération en matière d'adoption internationale du 29 mai 1993 précise bien que l'adoption doit être faite et organisée «dans l'intérêt supérieur de l'enfant» et non pas dans l'intérêt des adultes. Les enfants légalement adoptables, dont le nombre est largement inférieur au nombre de candidats adoptants, doivent continuer à bénéficier du droit à avoir et un père et une mère parce qu'ils ont besoin de

In die omstandigheden concludeert het Hof dat de nationale overheden (*in casu* Frankrijk) met recht en reden hebben kunnen oordelen dat het adoptierecht waarop de heer Fretté aanspraak meende te kunnen maken, werd beperkt door de belangen van de voor adoptie in aanmerking komende kinderen, wat niet inhoudt dat vraagtekens worden geplaatst bij de legitimiteit van de wensen van de eiser en bij diens persoonlijke keuzen. Maar rekening houdend met de ruime beoordelingsmarge waarover de Staten in deze aangelegenheid beschikken, alsook met de noodzaak de hogere belangen van het kind te beschermen om het gewenste evenwicht tot stand te brengen, oordeelt het Hof dat de aan de heer Fretté geweigerde erkenning niet indruiste tegen het evenredigheidsbeginsel.

Kortom: de door Frankrijk naar voren geschoven redenen om de heer Fretté een adoptie te weigeren, lijken objectief en redelijk van aard; het aan de kaak gestelde verschil in behandeling is niet discriminerend in de zin van artikel 14 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

In een arrest van 10 april 2003 heeft ook ons Hof van Cassatie gepreciseerd dat artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, voor zover het elkeen het recht op eerbiediging van zijn privé-, familie- en gezinsleven erkent, de Staten niet verplicht iemand het statuut van adoptant of geadopteerde toe te kennen. Met andere woorden: artikel 8 van voormeld Verdrag garandeert geen recht op adoptie. Adoptie is dus geen mensenrecht in de zin van het Verdrag, noch voor de adoptant, noch voor de geadopteerde.

3. Het vraagstuk van de interlandelijke adoptie door homoparen werd behandeld tijdens de voorbereidende werkzaamheden die zijn uitgemond in het Verdrag inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen op het gebied van de interlandelijke adoptie, gedaan te Den Haag op 29 mei 1993 (nog niet in werking getreden): er werd toen gepreciseerd dat de Staat van herkomst en de Staat van opvang al van bij de start van de interlandelijke adoptieprocedure met elkaar moeten samenwerken. Derhalve kunnen zij de procedure op elk tijdstip stopzetten, onder andere wegens de persoonlijke situatie van de toekomstige adoptie-ouders (bijvoorbeeld, omdat zij homoseksueel zijn). Geven zij alsnog hun toestemming voor een dergelijk, specifiek type adoptie, dan hebben de andere Verdragsluitende landen, overeenkomstig artikel 24 van het Verdrag, bovendien het recht die adoptievorm niet te erkennen om redenen van openbare orde en in naam van het hoger belang van het kind. In dat geval hebben we te maken met wat in het internationaal privé-recht een «*adoption boîteuse*» («asymmetrische» adoptie) wordt genoemd.

Bovendien wordt in het Verdrag van Den Haag van 29 mei 1993 inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen op het gebied van de interlandelijke adoptie wel degelijk bepaald dat de adoptie moet worden ondernomen en georganiseerd in het «hoger belang van het kind» - dus niet in het belang van de ouders. De wettelijk adopteerbare kinderen, die in aantal veel minder talrijk zijn dan de kandidaat-adoptanten, moeten voort het recht blijven genieten een

cette différence humaine irremplaçable pour se construire pleinement.

Autant nous pouvons comprendre le désir d'enfants de couples homosexuels, autant nous ne pouvons que constater le besoin objectif d'un couple parental hétérosexuel pour l'éducation complète d'un enfant, besoin largement constaté par la majorité des pédopsychiatres. Etant donné qu'il y a pléthore de candidatures de couples hétérosexuels, nous ne voyons pas pourquoi nous devrions en priver les enfants au nom d'une idéologie qui voudrait en arriver à nier les différences.

L'institution de l'adoption n'a pas été conçue pour résoudre la question sensible du lien entre parents homosexuels et leurs enfants, d'autant qu'il y a d'autres solutions juridiques.

Par ailleurs, en ce qui concerne l'adoption internationale, les auditions ont clairement montré que si l'on se réfère aux seuls pays avec lesquels les organismes d'adoption agréés par la Communauté française sont autorisés à collaborer, on constate que 46 % des enfants adoptés entre 1991 et 2004 sont originaires de pays où l'homosexualité est illégale ou au minimum réprimée, 52 % de pays où l'homosexualité n'est pas reconnue et 2 % de pays où l'homosexualité bénéficie d'une reconnaissance légale. Pour la seule année 2004, on constate que 66 %, soit les 2/3, des enfants adoptés sont originaires de pays où l'homosexualité est illégale ou au moins réprimée.

Les débats qui traversent plusieurs pays européens à propos de l'adoption par les couples de même sexe interpellent et inquiètent les autorités compétentes des pays d'origine. Ainsi, un pays comme la Chine (principal pays d'origine des enfants adoptés par des personnes résidant en Belgique, soit 43 % des enfants adoptés à l'étranger par l'intermédiaire d'un organisme agréé par la Communauté française), exclut de manière très nette toute possibilité d'adoption pour un couple de même sexe. De sorte que l'on peut en conclure que l'ouverture des possibilités d'adoption aux couples de même sexe en matière d'adoption internationale est et restera sans doute encore pour longtemps un leurre¹².

Outre qu'il importe de respecter ces différences de culture et de sensibilité, il convient également d'être prudents et de ne pas sous-estimer l'impact qu'une législation ouvrant l'adoption aux couples de même sexe pourrait avoir sur les procédures en cours ou à venir introduites par des couples hétérosexuels.

¹² Audition de D. Dehou, Directeur Service de l'adoption - ACAI, Direction générale de l'aide à la jeunesse, Ministère de la Communauté française de Belgique

vader én een moeder te hebben, want ze hebben nood aan dat onvervangbare menselijke verschil om zich ten volle te kunnen ontwikkelen.

Wij begrijpen ten zeerste de kinderwens van de homoparen, maar evenzeer moeten wij aandacht hebben voor de objectieve - en door de meeste kinderpsychiaters vaak vastgestelde - behoefte van het kind een volwaardige opvoeding te krijgen van een hetero-ouderpaar. Aangezien zoveel heteroparen kandidaat zijn om een kind te adopteren, zien wij niet in waarom kinderen het recht op een vader en een moeder moet worden ontzegd in naam van een ideologie die ernaar streeft de verschillen te ontkennen.

De adoptieregeling werd niet ingevoerd om het delicate vraagstuk van de band tussen homo-ouders en hun kinderen te regelen. Daar komt nog bij dat er andere juridische oplossingen denkbaar zijn.

Wat overigens de interlandelijke adoptie betreft, is uit de hoorzittingen duidelijk gebleken dat, alleen al voor de handvol landen waarmee de door de Franse Gemeenschap erkende adoptie-instanties mogen samenwerken, 46% van de kinderen die tussen 1991 en 2004 werden geadopteerd, afkomstig zijn van landen waar homoseksualiteit bij wet verboden is of op zijn minst wordt beteugeld. In 52 % van die landen wordt homoseksualiteit niet erkend en slechts in 2 % ervan geniet homoseksualiteit wettelijke erkenning. Alleen al in 2004 was 66 % of twee derde van de geadopteerde kinderen afkomstig uit landen waar homoseksualiteit illegaal is of op zijn minst wordt beteugeld.

De debatten die in diverse Europese landen worden gevoerd over adoptie door ouders van hetzelfde geslacht, roepen bij de bevoegde instanties van de landen van herkomst vragen en ongerustheid op. Zo sluit een land als China (het belangrijkste land van herkomst van de door in België verblijvende personen geadopteerde kinderen, *in casu* 43 % van de kinderen uit het buitenland die worden geadopteerd via een door de Franse Gemeenschap erkende instantie), zeer duidelijk elke adoptiemogelijkheid uit voor een paar van hetzelfde geslacht. Daaruit kan dus worden geconcludeerd dat de openstelling van mogelijkheden tot interlandelijke adoptie voor paren van hetzelfde geslacht een illusie is en dat het dat zonder twijfel ook nog lang zal blijven.

Het is niet alleen belangrijk die verschillen inzake cultuur en gevoelig liggende aspecten in acht te nemen. Daarnaast is ook voorzichtigheid geboden, en mag niet worden onderschat welke weerslag de lopende of toekomstige adoptieprocedures die door heteroseksuele paren worden ingesteld kunnen ondervinden van wetgeving waarbij adoptie wordt opengesteld voor stellen van hetzelfde geslacht.

¹² Hoorzitting met D. Dehou, directeur van de dienst Adoptie - ACAI, Direction générale de l'aide à la jeunesse, Ministère de la Communauté française de Belgique.

4. Par ailleurs, les situations où l'enfant est élevé *de facto* quotidiennement par un couple affectif constitué du parent biologique et d'une personne qui n'a pas de lien biologique avec cet enfant sont nombreuses. Ces situations ne doivent pas être abordées sous l'angle restreint du «couple homosexuel». Elles concernent encore bien plus la situation vécue par des couples hétérosexuels.

La parentalité sociale est une figure juridique nouvelle qui permettrait, sans toucher à la filiation proprement dite de l'enfant, et dès lors à son identité, d'attribuer à une personne qui s'implique ou s'investit dans une fonction de parentalité à l'égard d'un enfant, tout ou partie des effets secondaires d'un rapport juridique de filiation.

C'est une figure intéressante parce qu'elle est souple et peut s'appliquer à différents types de situations familiales où un enfant sans être biologiquement et juridiquement l'enfant d'une personne est élevé par cette personne qui a contracté à son égard un engagement éducatif, comme par exemple, dans les familles recomposées, hétérosexuelles ou homosexuelles.

La figure de la «parentalité sociale» semble, par ailleurs, aller dans le sens préconisé par la Cour d'arbitrage dans son arrêt du 8 octobre 2003, lequel a conclu, concernant un enfant élevé par un couple de lesbiennes dont l'une était la mère de l'enfant né suite à une procréation médicalement assistée avec donneur anonyme, «qu'il appartenait au législateur de préciser sous quelle forme, à quelles conditions et selon quelle procédure l'autorité parentale pourrait, dans l'intérêt de l'enfant, être étendue à d'autres personnes qui n'ont pas un lien de filiation avec lui (...)».

Lorsque l'autorité parentale n'est exercée que par un seul parent, on peut envisager l'attribution de la parentalité sociale comme une véritable attribution des droits et obligations inhérents à l'autorité parentale sans que cela ne pose de problèmes particuliers puisqu'il n'y a pas d'autre parent biologique.

On ne pourra, par ailleurs, pas préconiser pour l'attribution de la parentalité sociale au partenaire des conditions plus strictes que celles exigées dans l'hypothèse d'une adoption, puisque par définition la parentalité sociale est une figure juridique génératrice d'effets juridiques moins conséquents que l'adoption.

On prévoit ainsi que l'attribution de la parentalité sociale peut être sollicitée par le parent de l'enfant et son partenaire, lorsque ceux-ci sont mariés, ou ont fait une déclaration de cohabitation légale ou vivent ensemble de façon permanente et affective depuis au moins trois ans au moment de l'introduction de la demande. La demande peut donc être introduite dès la naissance de l'enfant, comme dans le cas d'une adoption.

4. Voorts zijn er heel wat situaties waarin het kind *de facto* dagelijks wordt opgevoed door een paar bestaande uit de biologische ouder en iemand zonder bloedband met dat kind. Die situaties mogen niet worden benaderd vanuit het enge gezichtspunt van het «homopaar». Zij hebben nog heel wat meer te maken met de situatie die heteroparen meemaken.

Het zorgouderschap is een nieuwe rechtsfiguur die, zonder te raken aan de eigenlijke afstamming (en dus aan de identiteit) van het kind, aan iemand die betrokken is bij of die zich inspant voor een ouderrol ten aanzien van een kind, alle of een deel van de secundaire gevolgen van een juridische afstammingsband worden toegekend.

Het is een interessante rechtsfiguur omdat ze soepel is en toepasselijk kan zijn op verschillende gezinssituaties waarin een kind, zonder biologisch of juridisch gezien het kind van een gegeven persoon te zijn, wordt opgevoed door de betrokkene, die ten aanzien van dat kind het engagement is aangegaan het te zullen opvoeden. Zulks kan bijvoorbeeld voorkomen in nieuw-samengestelde, heteroseksuele of homoseksuele gezinnen.

Voorts lijkt de rechtsfiguur van het «zorgouderschap» in de lijn te liggen van wat het Arbitragehof voorstond in zijn arrest van 8 oktober 2003, waarin het met betrekking tot een kind dat werd opgevoed door een lesbisch paar waarbij de ene partner de moeder van dat kind was ingevolge inseminatie met sperma van een anonieme donor, het volgende heeft geconcludeerd: «(...) het staat aan de wetgever om te preciseren in welke vorm, onder welke voorwaarden en volgens welke procedure het ouderlijk gezag, in het belang van het kind, zou kunnen worden uitgebreid tot andere personen die geen afstammingsband met het kind hebben (...)».

Wanneer het ouderlijk gezag maar door één ouder wordt uitgeoefend, valt te overwegen zorgouderschap te verlenen als een echte toekenning van de rechten en plichten welke inherent zijn aan het ouderlijk gezag, zonder dat daarbij bijzondere moeilijkheden rijzen aangezien er geen andere biologische ouder is.

Overigens zullen voor de toekenning van het zorgouderschap aan de partner geen striktere voorwaarden mogen worden gehanteerd dan die welke vereist zijn in geval van adoptie, aangezien zorgouderschap per definitie een rechtsfiguur is die minder rechtlijnige rechtsgevolgen sorteert dan adoptie.

Aldus wordt erin voorzien dat de ouder van het kind en zijn partner om de toekenning van het zorgouderschap kunnen verzoeken wanneer zij gehuwd zijn, een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd of sedert ten minste drie jaar na de indiening van het verzoek onafgebroken als paar samenleven. Het verzoek kan, zoals in geval van adoptie, dus vanaf de geboorte van het kind worden ingediend.

Dans tous les cas, le tribunal devra constater qu'il existe un lien d'affection particulier entre la partenaire du parent et l'enfant et que l'attribution de la parentalité sociale correspond au meilleur intérêt de l'enfant.

Cela signifie concrètement que le régime actuel de l'autorité parentale visé aux articles 371 à 387bis du Code civil est pleinement d'application:

Lorsque le parent biologique et le parent social vivent ensemble, ils exercent conjointement leur autorité sur la personne de l'enfant.

A l'égard des tiers de bonne foi, le parent et le parent social sont réputés agir avec l'accord de l'autre quand l'un accomplit seul un acte de cette autorité sous réserve des exceptions prévues par la loi.

A défaut d'accord, le parent ou le parent social peut saisir le tribunal de la jeunesse. Le tribunal peut autoriser le parent ou le parent social à agir seul pour un ou plusieurs actes déterminés.

Lorsque le parent biologique et le parent social ne vivent pas ensemble, l'exercice de l'autorité reste conjoint et la présomption d'accord s'applique. A défaut d'accord sur l'hébergement de l'enfant, sur les décisions importantes concernant sa santé, son éducation, sa formation, ses loisirs et sur l'orientation religieuse ou philosophique ou si cet accord lui paraît contraire à l'intérêt de l'enfant, le juge compétent peut confier l'exercice exclusif de l'autorité parentale à l'un des deux.

Il peut aussi fixer les décisions d'éducation qui ne pourront être prises que moyennant le consentement des deux.

Il fixe les modalités selon lesquelles celui qui n'exerce pas l'autorité parentale maintient des relations personnelles avec l'enfant. Celui qui n'exerce pas l'autorité conserve le droit de surveiller l'éducation de l'enfant et peut obtenir toute information utile et s'adresser au tribunal dans l'intérêt de l'enfant.

Dans tous les cas, le juge détermine les modalités d'hébergement de l'enfant et le lieu où il est inscrit à titre principal dans les registres de la population.

Le parent et le parent social exercent conjointement l'autorité sur la personne de l'enfant, ils administrent ensemble ses biens et le représentent ensemble. A l'égard des tiers de bonne foi, chacun est réputé agir avec l'accord de l'autre quand il accomplit seul un acte de l'administration des biens de l'enfant, sous réserve des exceptions prévues par la loi.

Lorsqu'ils n'exercent pas conjointement l'autorité sur la personne de l'enfant, celui qui exerce cette autorité a seul le droit d'administrer les biens de l'enfant et de le représenter,

In elk geval zou de rechtbank moeten vaststellen dat er een bijzondere affectieve band bestaat tussen de partner van de ouder en het kind, en dat de toekenning van het zorgouderschap in het hoger belang van het kind is.

Zulks betekent concreet dat de vigerende, in de artikelen 371 tot 387bis van het Burgerlijk Wetboek vervatte regeling inzake ouderlijk gezag ten volle van toepassing is.

Wanneer de biologische en de zorgouder samenleven, oefenen zij gezamenlijk het gezag over de persoon van het kind uit.

Ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, worden de ouder en de zorgouder geacht te handelen met instemming van de andere wanneer hij, alleen, een handeling stelt die met dat gezag verband houdt, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.

Bij gebreke van instemming kan de ouder of de zorgouder de zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig maken. De rechtbank kan de ouder of de zorgouder toestemming verlenen alleen op te treden voor één of meer bepaalde handelingen.

Wanneer de biologische ouder en de zorgouder niet samenleven, blijven zij het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen en geldt het vermoeden van overeenstemming. Bij gebreke van overeenstemming over de huisvesting van het kind, over de belangrijke beslissingen betreffende zijn gezondheid, zijn opvoeding, zijn opleiding en zijn ontspanning en over de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes of wanneer deze overeenstemming strijdig lijkt met het belang van het kind, kan de bevoegde rechter de uitoefening van het ouderlijk gezag uitsluitend opdragen aan één van beiden.

Hij kan eveneens bepalen welke beslissingen met betrekking tot de opvoeding alleen met instemming van beiden kunnen worden genomen.

Hij bepaalt de wijze waarop degene die niet het ouderlijk gezag uitoefent, persoonlijk contact met het kind onderhoudt. Degene die niet het ouderlijk gezag uitoefent, behoudt het recht om toezicht te houden op de opvoeding van het kind; voorts kan hij alle nuttige informatie inwinnen en zich in het belang van het kind tot de jeugdrechtbank wenden.

In elk geval bepaalt de rechter de wijze waarop het kind wordt gehuisvest en de plaats waar het in het bevolkingsregister wordt ingeschreven als hebbende aldaar zijn hoofdverblijf.

De ouder en de zorgouder oefenen gezamenlijk het gezag over de persoon van het kind uit, beheren zijn goederen en treden gezamenlijk als zijn vertegenwoordiger op. Ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, wordt elk van hen geacht te handelen met instemming van de andere wanneer hij, alleen, een daad van beheer van de goederen van het kind stelt, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.

Oefenen zij het gezag over de persoon van het kind niet gezamenlijk uit, dan heeft alleen degene die dat gezag uitoefent, het recht om de goederen van het kind te beheren en het

sous réserve des exceptions prévues par la loi. L'autre parent conserve le droit de surveiller l'administration. Il pourra ainsi obtenir toute information utile et s'adresser au tribunal de la jeunesse dans l'intérêt de l'enfant.

Il peut saisir le juge de paix pour les actes sur les biens du mineur subordonnés à l'autorisation de celui-ci. Si le juge de paix est saisi par le parent biologique, le parent social est entendu ou convoqué. Les dispositions relatives à l'administration et à la jouissance des biens des mineurs sont également applicables au parent social.

En cas de décès du parent biologique, l'autorité parentale sera automatiquement exercée par le parent social, sans que cela donne lieu à l'ouverture de la tutelle.

Nous n'avons pas souhaité régler, par le biais du présent amendement, la situation où les deux parents biologiques sont toujours en vie et investis de l'autorité parentale à l'égard de leur enfant, que celle-ci soit conjointe (ce qui est le principe) ou exclusive. La seule possibilité qui pourrait être aménagée, dans ce cas, serait celle d'une délégation de droits. En effet, tant au niveau psychologique que juridique (art. 9 de la Convention de New York sur les droits de l'enfant), l'autorité parentale proprement dite ne peut reposer que sur deux personnes, même si on peut envisager que certaines responsabilités soient déléguées à un tiers.

Melchior WATHELET (cdH)

kind te vertegenwoordigen, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen. De andere ouder behoudt het recht om toezicht te houden op het beheer. Met dat doel kan hij alle nuttige informatie inwinnen en zich in het belang van het kind tot de jeugdrechtbank wenden.

Hij kan een zaak bij de vrederechter aanhangig maken met betrekking tot de handelingen inzake de goederen van de minderjarige waarvoor machtiging door de vrederechter vereist is. Indien de zaak door de biologische ouder bij het vrederecht aanhangig wordt gemaakt, wordt de zorgouder gehoord of opgeroepen. De bepalingen betreffende het genot en het beheer van de goederen van minderjarigen gelden ook voor de zorgouder. In geval van overlijden van de biologische ouder wordt het ouderlijk gezag automatisch door de zorgouder uitgeoefend, zonder dat zulks voogdij doet ontstaan.

Het was niet onze bedoeling om via dit amendement te voorzien in een regeling voor de situatie waarin beide biologische ouders nog in leven zijn en ten aanzien van hun kind met het ouderlijk gezag bekleed zijn, ongeacht of dat gezag (overeenkomstig het beginsel) gezamenlijk wordt uitgeoefend, dan wel uitsluitend door één van hen. De enige oplossing die in dat geval zou kunnen worden uitgewerkt, ware een delegatie van rechten. Zowel psychologisch als juridisch gezien (cf. artikel 9 van het Verdrag van New York inzake de Rechten van het Kind), kan het eigenlijke ouderlijke gezag alleen op twee mensen berusten, ook al kan worden overwogen sommige verantwoordelijkheden naar een derde te delegeren.